

Loppet som föddes ur en gammal flykt

Berättelse

Vasaloppet är ett av Sveriges mest kända idrottsevenemang. Det är ett långt skidlopp på ungefär 90 kilometer, och man åker längdskidor i klassisk stil i ett spår genom snön. Loppet startar i byn Sälen och slutar i staden Mora. Båda ligger i landskapet Dalarna i mellersta Sverige. Vasaloppet körs en gång om året på vintern, traditionellt den första söndagen i mars.

Varje år är tiotusentals människor med. De flesta tävlar inte om att vinna, utan deltar för att klara av en stor utmaning. Många tränar i månader innan, eftersom 90 kilometer är en mycket lång sträcka att åka på skidor. För många deltagare är det en dröm att åka i mål i Mora.

Det första Vasaloppet kördes redan den 19 mars 1922. Det berättas att 119 åkare var med vid starten det året. Vinnaren var en ung man som hette Ernst Alm. Han var bara 22 år gammal och åkte hela loppet på cirka 7 timmar och 32 minuter. Idén till loppet hade kommit från journalisten Anders Pers, som skrev om den i en tidning i februari samma år.

Men varför heter loppet just Vasaloppet? Namnet kommer från Gustav Vasa, som blev Sveriges kung 1523. Enligt traditionen flydde Gustav på skidor genom Dalarna år 1521. Han var på flykt undan den danske kungen, som styrde över Sverige vid den tiden. Det berättas att två män från Mora åkte efter honom ända till Sälen på skidor. De ville få honom att vända tillbaka och leda ett uppror mot danskarna. Vissa detaljer i den här historien är osäkra, men berättelsen har levt vidare i hundratals år.

Här är det viktigt att förstå en sak: själva loppet går från Sälen till Mora, men loppet följer inte exakt samma väg som Gustav Vasa. Berättelsen handlar om hans resa tillbaka till Mora, medan det moderna loppet bara lånar riktningen och namnet. Idag räknas Vasaloppet som ett av världens äldsta, längsta och största motionslopp på skidor. Mer än två miljoner deltagare har gått i mål sedan starten 1922.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
idrottsevenemang	en stor händelse med sport som många följer
klassisk stil	ett sätt att åka längdskidor där man åker rakt fram i spåret
landskap	en stor del av ett land med eget namn, t.ex. Dalarna
delta	vara med i något, t.ex. en tävling
utmaning	något svårt som man försöker klara av
sträcka	hur långt det är mellan två platser
flydde	tog sig snabbt iväg för att komma undan en fara

ORD	FÖRKLARING
på flykt	när man är på väg bort från en fara
uppror	när människor reser sig mot en makt eller en kung
motionslopp	ett lopp där man är med för att röra på sig, inte främst för att vinna

Läsförståelsefrågor

1. Vad är Vasaloppet?
 1. En tävling i simning i en sjö.
 2. Ett långt skidlopp på ungefär 90 kilometer mellan Sälen och Mora.
 3. En gammal fest som firas på sommaren.
2. Varför är de flesta deltagare med i loppet, enligt texten?
 1. För att vinna pengar.
 2. För att klara av en stor utmaning, inte för att vinna.
 3. För att de måste enligt lag.
3. Vad säger texten om historien bakom namnet "Vasaloppet"?
 1. Den är helt säker och alla detaljer är bevisade.
 2. Den bygger på en gammal tradition, och vissa detaljer är osäkra.
 3. Den hittades på på 2000-talet.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Det första Vasaloppet kördes 1922.
 2. Loppet går från Sälen till Mora.
 3. Alla som åker Vasaloppet bor i Dalarna.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ernst Alm vann det första loppet.
 2. Loppet följer exakt samma väg som Gustav Vasa åkte.
 3. Mer än två miljoner deltagare har gått i mål sedan 1922.
6. Texten säger att loppet och Gustav Vasas resa inte går exakt samma väg. Förklara med egna ord vad skillnaden är.
7. Varför skriver texten "det berättas att" och "vissa detaljer är osäkra" när den berättar om Gustav Vasa? Vad vill texten visa med de orden?
8. Varför kan man säga att Vasaloppet både är en sporttävling och en del av Sveriges historia? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Ett långt skidlopp på ungefär 90 kilometer mellan Sälen och Mora.
1. För att klara av en stor utmaning, inte för att vinna.
1. Den bygger på en gammal tradition, och vissa detaljer är osäkra.
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om var deltagarna bor)
1. ja b) nej (loppet lånar riktningen och namnet, men följer inte exakt kungens väg) c) ja
- Exempel på svar: Själva loppet åks från Sälen till Mora, men berättelsen om Gustav Vasa handlar om hans resa tillbaka till Mora. Loppet lånar bara riktningen och namnet och följer inte exakt den väg kungen tog.
- Exempel på svar: Texten vill visa att historien är gammal och inte helt säker. Genom att skriva “det berättas att” markerar den att vissa delar är en tradition och inte ett bevisat faktum.
- Exempel på svar: Det är en sporttävling eftersom tiotusentals människor åker skidor 90 kilometer varje år. Samtidigt är det en del av historien eftersom namnet och riktningen kommer från berättelsen om Gustav Vasa för 500 år sedan.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva på att markera osäkerhet i språket (“det berättas att”, “vissa detaljer är osäkra”) och enkel källkritik kring historiska traditioner. Tema: vardagskultur, idrott och hur historia lever vidare i en modern tradition. Fråga 7 är en inferensfråga om försiktiga formuleringar, och fråga 6 övar att skilja på loppets väg och kungens väg. Låt gärna eleverna jämföra med kända lopp, folkfester eller historiska berättelser i sina egna länder.

Diskussionsfrågor

- Finns det ett känt lopp eller en stor idrottshändelse där du kommer ifrån? Berätta hur den går till.
- Många tränar i månader för att klara Vasaloppet. Vad tror du man lär sig av att försöka nå ett så stort mål?
- Berättelsen om Gustav Vasa är delvis osäker, men den lever ändå kvar. Varför tror du att människor gärna berättar gamla historier om sitt land?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv ett mål som du vill nå, eller har nått. Vad krävs eller krävdes för att klara det, och varför är eller var det viktigt för dig?

Källor och faktagranskning

- Vasaloppet, officiell historiesida – <https://vasaloppet.se/om-oss/historia/>
- Vasaloppet, The first Vasaloppet (officiell sida) – <https://vasaloppet.se/en/about-us/history/the-first-vasaloppet/>

- Nationalencyklopedin (NE), uppslagsord: Vasaloppet – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/vasaloppet>
- Wikipedia: Vasaloppet (för spårning till primärkällor) – <https://sv.wikipedia.org/wiki/Vasaloppet>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Vasaloppet är ett långt skidlopp (längdskidåkning, klassisk stil) på ungefär 90 km som går från Sälen till Mora i Dalarna. Det första loppet kördes den 19 mars 1922. Loppet åks traditionellt första söndagen i mars. I det första loppet startade 119 åkare, och vinnaren var den 22-årige Ernst Alm på tiden 7 timmar 32 minuter och 49 sekunder. Idén till loppet togs av Anders Pers och publicerades i Westmanlands Läns Tidning den 10 februari 1922. Loppet är uppkallat efter Gustav Vasa (Gustav Eriksson), som blev Sveriges kung 1523. Vasaloppet räknas som ett av världens äldsta, längsta och största motionslopp på skidor; mer än två miljoner deltagare har gått i mål sedan starten 1922. OSÄKERHETER OCH MYTER: Distansen anges oftast som 90 km men kan vara cirka 89,9 km – texterna använder därför formuleringen "ungefär 90 km". Bakgrundshistorien om att Gustav Eriksson 1521 flydde undan den danske kungen och att män från Mora åkte på skidor efter honom till Sälen för att be honom återvända bygger på historiska traditioner från 1520–1521; vissa detaljer är osäkra och återges med "det berättas att" och "enligt traditionen". Viktigt: själva loppet går Sälen–Mora, medan Gustav Eriksson enligt traditionen återvände Sälen–Mora; loppet följer alltså inte exakt kungens väg och detta förklaras tydligt. Deltagarsiffror och tider för det allra första loppet (t.ex. 119 startande) kommer från sekundärkällor och attribueras försiktigt.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.